

WAT KAN DE PEDAGOGISCH EDUCATIEF PROFESSIONAL BETEKENEN VOOR HET ONDERWIJS?

Elders in dit nummer wordt met een student de doorstroom van de associate degree opleiding Pedagogisch Educatief Professional (ad PEP) naar de bachelor Leraar Basisonderwijs deeltijd besproken. Wat een leraar of pedagogisch medewerker precies kan en doet is vaak helder, maar de ad PEP'er bestaat nog niet zo lang. Omdat studenten binnen de ad PEP worden opgeleid voor relatief nieuwe beroepsrollen en functies is het werkveld soms nog zoekende hoe deze professionals ingezet kunnen worden. In dit artikel lichten we specifiek de rol van Pedagogisch Educatief Professionals in het onderwijs toe (basis, speciaal en voortgezet) en geven we hier een aantal voorbeelden bij.

De ad PEP leidt studenten op voor bestaande en nieuwe beroepsrollen in het domein Kind en Educatie. Deze opleiding van de Campus Kind en Educatie wordt in samenwerking tussen Hogeschool KPZ, Hogeschool Viaa, Landstede MBO, MBO Menso Alting en Prokino Kinderopvang gegeven. In deze tweejarige hbo- opleiding leren professionals over de grenzen van hun eigen vakgebied heen te kijken en de 'verschillende leefwerelden' van kinderen en jongeren, zoals onderwijs, opvang, wijk, zorg en sport, met elkaar te verbinden. Deze opleiding speelt in op de behoefte die in de afgelopen jaren duidelijk naar voren komt om in Nederland de diverse omgevingen waarin kinderen opgroeien meer op elkaar af te stemmen (Fukkink & Verseveld, 2020).

Er is een toenemende focus op de brede ontwikkeling en het versterken van de pedagogische basis van opgroeiende kinderen en jongeren, zodat zij alle kansen krijgen om veilig en gezond op te groeien (Hoex et al., 2022). Hierbij is interprofessionele afstemming en samenwerking tussen verschillende professionals, het kind zelf en ouders van belang (Doornenbal & De Leve, 2014).

EEN KIJKJE IN DE OPLEIDING

Binnen de tweejarige opleiding worden studenten opgeleid die al werkzaam zijn binnen de domeinen onderwijs, kinderopvang, jeugdhulp of welzijn. Binnen de opleiding staan vier rollen centraal waar de studenten zich verder in ontwikkelen, namelijk de rol van:

- pedagoog;
- pedagoog die ontwerpt;
- pedagoog die begeleidt en coacht;
- pedagoog die verbindt.

De student van de ad PEP, de pedagogisch educatief professional, wordt opgeleid tot een sterke pedagoog die kinderen echt ziet en hoort, waarbij hij de samenwerking aangaat met relevante betrokkenen in de leefwereld van het kind.

INVULLING VAN DE FUNCTIE

Pedagogisch Educatief Professionals kunnen breed worden ingezet. Uit onderzoek van Hogeschool KPZ (Nitert et al., 2023) naar de loopbaanontwikkeling van de afgestudeerde PEP'er blijkt dat een ruime meerderheid van de alumni een betaalde baan heeft in het domein Kind en Educatie. De grootste groep heeft werk in het onderwijs, daarna volgt de opvang en een zeer kleine groep is werkzaam in de zorg. Een kleine groep alumni vindt een combinatiebaan in zowel onderwijs als opvang (bijvoorbeeld in een kindcentrum).

De functies en rollen die zij bijvoorbeeld vervullen zijn leraarondersteuner in het (speciaal) basisonderwijs, zorgprofessional in het speciaal onderwijs, pedagogisch ondersteuner in het voortgezet onderwijs en pedagogisch coach of pedagogisch beleidsmedewerker in de kinderopvang. Ad PEP'ers worden specifiek opgeleid om een ondersteunende en initiërende rol te vervullen, waarbij zij een schakel vormen tussen de leraar, ouders, en andere betrokkenen. Dit maakt hen tot waardevolle krachten in de dagelijkse praktijk van het onderwijs.

ONDERSTEUNING VAN LERAREN

De ad PEP'er speelt een cruciale rol in het bieden van maatwerk en extra ondersteuning in het onderwijs. Leraren in het basisonderwijs worden geconfronteerd met toenemende werkdruk door grotere klassen, de diversiteit in leerbehoeften en administratieve taken. Ad PEP'ers kunnen deze druk verlichten door te ondersteunen bij onderwijstaken zoals begeleiding van kleine groepen, individuele aandacht voor leerlingen met extra behoeften en het ontwikkelen van lesmaterialen.

Een voorbeeld van een ad PEP'er met ondersteunende taken:

'Op donderdag sta ik als leraarondersteuner van groep 1, 2 of 3 voor de klas, samen met een onderwijsassistent. De andere vier dagen werk ik op een andere school en daar werk ik op meerdere plekken. Zo begeleid ik tweetalige kinderen en kinderen die extra hulp nodig hebben. Op school werken wij met unit-onderwijs. Dus als de leraar instructie geeft, begeleid ik de andere helft van de kinderen op het leerplein. Als ze vragen hebben, kunnen ze bij mij terecht, omdat de leraar dan in de instructieklas met de andere kinderen zit.'

Een voorbeeld van een ad PEP'er in het voortgezet onderwijs over het ontwikkelen van nieuw lesmateriaal:

'Ik ben geen 'standaard' leraarondersteuner. Ik ben heel breed inzetbaar en heb een beetje een positie tussen de leerlingen en de docent in. Wij werken bij ons op school met het programma 'Twenty-Eighteen'-learning voor de havisten. Vier dagen in de week draaien ze het havo-programma en één dag in de week hebben zij een praktische dag. Daarvoor kunnen ze kiezen uit drie richtingen: Arts College International, Business College International en Science College. Ik ben bij de groep betrokken die Business heeft gekozen, een economische richting. De leerlingen gaan dan een mini-onderneming starten, maar we willen dat ze ook de praktijk in gaan. Ik regel de bedrijfsbezoeken voor de leerlingen. Daarnaast heb ik ook de module Social media ontwikkeld. Ik heb o.a. iemand op school uitgenodigd die er wat over ging vertellen. Dat is echt wel mooi om zelf iets helemaal op te zetten en daarna ook feedback te vragen aan de leerlingen hoe ik het kan verbeteren. Dat vond ik wel gaaf om te doen. Ik probeer dus de leerlingen met de praktijk te verbinden, maar bijvoorbeeld ook aan de hogescholen. Dit om de blik van de leerlingen te verbreden. Daarnaast ben ik ook bezig om collega's aan elkaar te verbinden.'

FOCUS OP PASSEND ONDERWIJS

Met de invoering van passend onderwijs ligt er een grote verantwoordelijkheid bij scholen om te zorgen dat elk kind, ongeacht beperkingen of uitdagingen, de kans krijgt om zich optimaal te ontwikkelen. Ad PEP'ers spelen hierin een sleutelrol door kinderen over wie vragen zijn over de ontwikkeling te observeren en te begeleiden. Zij bieden ondersteuning die aansluit op de specifieke behoeften van het kind, in nauwe samenwerking met de leraar en andere professionals zoals een intern begeleider, logopedist of orthopedagoog.

Een werkgever geeft hierbij als voorbeeld:

'Ik zie bij de ad PEP'er in onze organisatie veel meer een helikopterview. Ze heeft een samenhangende blik en kan breder kijken dan alleen vanaf haar eigen functie. In de begeleiding van een kind met een specifieke begeleidingsbehoefte neemt zij bijvoorbeeld het initiatief om daar verdere stappen in te nemen.'

PEDAGOGISCHE EXPERTISE

Een ad PEP'er heeft naast ondersteunende en verbindende taken ook expertise op het gebied van de pedagogiek. Dit betekent dat zij kinderen helpt bij hun sociale en emotionele ontwikkeling. Ze signaleert ontwikkelingsvraagstukken in een vroeg stadium en kan interventies uitvoeren die bijdragen aan een positieve groepsdynamiek of individuele groei van een leerling. Ook kan zij vanuit haar pedagogisch expertise collega's of ouders inspireren, begeleiden of coachen bij pedagogische thema's die spelen op de werkplek.

VERBINDING TUSSEN ONDERWIJS, KINDEROPVANG EN ZORG

Ad PEP'ers zijn getraind om interprofessioneel samen te werken. Ze vervullen een verbindende rol tussen het onderwijs en zorgprofessionals, zoals sociaal werkers of jeugdhulpverleners. Hierdoor kan sneller en effectiever worden ingespeeld wanneer er vragen zijn over de ontwikkeling van een kind. Ook kunnen zij een verbindende rol spelen tussen de kinderopvang en het onderwijs.

Een student, werkzaam in een kindcentrum in een combinatiefunctie, vertelt hierover:

'Ik heb een heel mooie combi-functie. Ik werk deels in de kinderopvang en in het basisonderwijs van een kindcentrum. Ik sta drie dagen voor de groep (als onderwijsassistent) samen met mijn duo collega's van groep 7. Op dit kindcentrum doen we aan co-teaching.'

We hebben een groep van veertig kinderen, die we opsplitsen in 2 groepen, verdeeld over twee lokalen. Ik sta dan in de ene klas en mijn duo-collega staat in de andere klas. Zo kunnen we de groep altijd splitsen op leerniveaus. De een geeft les aan de groep die 'op schema' loopt. De ander geeft de groep les die extra begeleiding nodig heeft.

Daarnaast werk ik nog twee middagen op de sport-bso en in vakanties werk ik dan volledig, zowel voor de sport-bso als de gewone bso. Je ziet een hele mooie leerlijn en die kan je ook weer overbrengen. Want wat ik op de bso zie, neem ik weer mee naar school en andersom ook. Zo ben ik een verbindende factor in het kindcentrum.'

DE TOEKOMST VAN DE PEP'ER IN HET ONDERWIJS

De rol van de PEP'er is veelzijdig en essentieel in een tijd waarin scholen te maken hebben met toenemende complexiteit en diversiteit. Hoewel de functie relatief nieuw is, wordt de meerwaarde steeds duidelijker. Scholen die PEP'ers inzetten, merken dat de werkdruk voor leraren vermindert, terwijl de kwaliteit van de ondersteuning en begeleiding van leerlingen toeneemt. Het is dan ook van belang dat de potentie van PEP'ers volledig benut wordt. Dit kan onder meer door hen actief te betrekken bij beleidsontwikkeling, professionaliseringstrajecten en samenwerking met andere disciplines.

LITERATUUR

- Doornenbal, J., & De Leve, C. (2014). De pedagogische professional van de toekomst 21 st. Century Skills Professionals 0-tot 6-jarigen. Bouwgroep PACT. Geraadpleegd op 19 maart 2025 via: <https://www.pactvoorkindcentra.nl/images/pdf/140600-Pedagogische-Professional-vd-34-toekomst.pdf>
- Fukkink, R., & Van Verseveld, M. (2020). Inclusive Early Childhood Education and Care: A Longitudinal Study into the Growth of Interprofessional Collaboration. *Journal of Interprofessional Care*, 25, 1-11.
- Hoex, J., Vlaardingerbroek, S., Balledux, M., Speetjens, P., & Vink, C. (2022). *Opgroeien doe je samen. Bouwen aan een stevige pedagogische basis*. Nederlands Jeugdinstituut. Geraadpleegd op 19 maart 2025 via: <https://www.nji.nl/sites/default/files/2022-12/Opgroeien%20doe%20je%20samen.pdf>
- Nitert, E., Post, L., Bousaid, S., & Keuning, T. (2023). *De inzet van pedagogisch educatief professionals in domein kind en educatie: Onderzoek*. Hogeschool KPZ. Geraadpleegd op 19 maart 2025 via: <https://www.kpz.nl/wp-content/uploads/2023/12/Onderzoek-inzet-PEP-monitor-2023-1.pdf>

ARTIKELN

- Nitert, E., Keuning, T. & Looijenga, A. (2021). *Onderzoek naar de inzet van Pedagogisch Educatief Professionals in het domein kind en educatie*. Hogeschool KPZ. Geraadpleegd via: *Onderzoek-inzet-PEP-nov21.pdf* (kpz.nl)
- Nitert, E., Post, L., Bousaid, S., & Keuning, T. (2023). *De inzet van pedagogisch educatief professionals in domein kind en educatie: Onderzoek*. Hogeschool KPZ. *Onderzoek inzet PEP monitor 2023* (kpz.nl)
- Nitert, E., & Post, L. (2024). Waar komen studenten pedagogisch educatief professional terecht? : Een onderzoek naar de inzet in het werkveld. *Veerkracht*, 21(1), 30-33. *Veerkracht* 21-1 (kpz.nl)
- Nitert, E. & Keuning, T. (2021). Hoe kijken de eerste alumni terug op de ad-PPKE? *Veerkracht* 18(2), 30-32.
- Colenbrander, R., & Nitert, E. (2019). Een nieuwe professional; wat kan hij betekenen? *Veerkracht* 16(1), 14-17.
- Colenbrander, R., & Nitert, E. (2019). Op weg naar interprofessioneel werken. *Veerkracht* 16(2), 4-7.

PODCASTS EN WEBINARS

- Mollema, M. (Presentator). (2022, 6 april). *Het pedagogische praatje met Janny Reitsma en Emma Nitert*. [Aflevering Het Pedagogische praatje van ROC Friese Poort podcast]. Geraadpleegd op 29 augustus 2022 <https://open.spotify.com/episode/3VITOMJlJ6vLxOkw5Nz1NW?si=wbqL3z24R0eq99iSec5RVQ>
- Webinars over de ad-opleiding en de rol van Pedagogisch Educatief Professionals (2021). Online beschikbaar via: <https://www.youtube.com/watch?v=LG75r22YF9Q> en <https://www.youtube.com/watch?v=uqx6baEQllo&t=1378s>

Emma, Iris en Jolanda

OVER DE AUTEURS

Emma Nitert is werkzaam als docent bij de opleiding associate degree Pedagogisch Educatief Professional bij Hogeschool KPZ. Zij doet daarnaast onderzoek vanuit het associate lectoraat Interprofessioneel Samenwerken voor Kansrijke Ontwikkeling van het Kennis- en Innovatiecentrum van Hogeschool KPZ.

Jolanda ten Brinke is werkzaam als docent binnen de opleiding associate degree Pedagogisch Educatief Professional bij Hogeschool KPZ. Daarnaast werkt zij als docent bij de post-hbo-opleiding Intern Begeleider/Specialist Onderwijsbehoeften en Gedrag bij Hogeschool KPZ.

Iris van Tellingen is werkzaam als docent pedagogiek binnen de opleiding associate degree Pedagogisch Educatief Professional bij Hogeschool KPZ.